

ศึกษาผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ พ.ศ. 2545-2549 และกฎหมายอื่นที่ออกมาเพื่อส่งเสริมและช่วยเหลือคนพิการหรือบุคคลที่มีความต้องการพิเศษ ด้านการให้บริการทางการศึกษา จังหวัดสงขลา พัทลุง และ สตูล

A Study on the Development Plan for the Quality of Life of the People With Disabilities (2002-2006) and Other Legislatures that Promoting and Supporting on the Educational Services for People with Disabilities in Songkhla, Phattalung and Satun Province

วันทนีย์ บางเสน^{1*}

Wantanee Bangsaen^{1*}

^{1*}ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา อ.เมือง จ.สงขลา 90000

^{1*}Assistant Professor of Faculty of Education, Songkhla Rajabhat University

*ผู้นิพนธ์ประสานงาน : หมายเลขโทรศัพท์ 0-7433-6952

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. ศึกษาผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ พ.ศ. 2545-2549 และกฎหมายอื่นที่ออกมาเพื่อส่งเสริมและช่วยเหลือคนพิการหรือบุคคลที่มีความต้องการพิเศษ ด้านการให้บริการทางการศึกษาของหน่วยงานที่ให้บริการทางการศึกษาแก่บุคคลที่มีความต้องการพิเศษในจังหวัดสงขลา พัทลุง และสตูล

2. ศึกษาปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะการดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ พ.ศ. 2545-2549 และกฎหมายอื่นที่ออกมาเพื่อส่งเสริมและช่วยเหลือคนพิการหรือบุคคลที่มีความต้องการพิเศษ ด้านการให้บริการทางการศึกษาของหน่วยงานที่ให้บริการทางการศึกษาแก่บุคคลที่มีความต้องการพิเศษในจังหวัดสงขลา พัทลุง และสตูล

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ประกอบด้วย ผู้บริหารหรือผู้รับผิดชอบการจัดการศึกษาคนพิการ หน่วยงานละ 1 คน ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ศูนย์การศึกษาพิเศษเขต ศูนย์การศึกษาพิเศษ จังหวัด โรงเรียนเฉพาะความพิการสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และโรงเรียนเฉพาะความพิการสังกัดองค์กรเอกชน รวมจำนวน 11 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วย ผู้บริหารหรือผู้รับผิดชอบการจัดการศึกษาคนพิการของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 193 แห่ง โดย กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง 10% ของประชากร ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 19 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 30 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) จำนวน 5 ชุด ตามประชากร และกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา แบบสัมภาษณ์แต่ละชุดมีลักษณะคำถามที่ต่างกัน ขึ้นอยู่กับกรอบภารกิจและบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานนั้น ๆ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกประชากร และกลุ่มตัวอย่างตามชุดแบบสัมภาษณ์ จัดกลุ่มตามประเด็นย่อย หาความถี่

ตามชุดแบบสัมภาษณ์แต่ละชุด วิเคราะห์ข้อมูลโดยการตีความสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย ที่ได้จากการสัมภาษณ์ และแปลผลที่ค้นพบ แล้วนำมาสังเคราะห์ในภาพรวมตามกรอบที่กำหนดไว้ พร้อมทั้งนำข้อคิดเห็นต่าง ๆ ของแต่ละประเด็นมาสังเคราะห์แล้วนำเสนอแบบบรรยาย สรุปผลการศึกษาวิจัย มีดังนี้

1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผลการวิจัยพบว่าในเชิงปริมาณสามารถดำเนินงานได้บรรลุเป้าหมาย มีจำนวนโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมครบตามเป้าหมาย แต่ในเชิงคุณภาพยังมีปัญหาหลายประการทำให้ผลการดำเนินงานของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมไม่บรรลุวัตถุประสงค์เท่าที่ควร เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้รับการพัฒนาไม่เต็มศักยภาพเนื่องจากมีปัญหาในการดำเนินงานในหลายระดับ ในส่วนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานั้น พบว่ามีปัญหาบางประการ เช่น โครงสร้างงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาไม่ได้กำหนดกลุ่มงานที่รับผิดชอบงานการศึกษาพิเศษที่แน่นอน ทำให้มีปัญหาในการประสานงานการจัดการเรียนร่วมของโรงเรียนในเขตพื้นที่ที่รับผิดชอบ

2. ศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา และศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด ผลการศึกษาพบว่า ศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา และศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด ได้ดำเนินงานตามกรอบภารกิจ สามารถให้บริการทางการศึกษาแก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษอย่างมีประสิทธิภาพ ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานที่สำคัญ ได้แก่ บทบาทหน้าที่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และ ศูนย์การศึกษาพิเศษในบางลักษณะงานมีความซ้ำซ้อนกัน บุคลากรไม่เพียงพอกับภาระงานทำให้ภารกิจที่สำคัญบางประการยังไม่บรรลุวัตถุประสงค์เท่าที่ควร และผลงานการวิจัยทางการศึกษาพิเศษมีน้อย

3. โรงเรียนเฉพาะความพิการสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการศึกษาพบว่า จากช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา มีกฎหมายที่กำหนดมาตรการและวิธีการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการทั้ง 4 ด้าน โดยเฉพาะทางการศึกษา ทำให้โรงเรียนเฉพาะความพิการได้รับการพัฒนาให้มีความพร้อมในทุกด้าน ทั้งด้านอาคารสถานที่ ครู และบุคลากรทางการศึกษา วัสดุครุภัณฑ์ สื่อ และอุปกรณ์การเรียนการสอน

4. โรงเรียนเฉพาะความพิการสังกัดองค์กรเอกชน ผลการศึกษา พบว่าโรงเรียนมีความพร้อมสูงในการให้บริการทางการศึกษาแก่เด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็น เนื่องจากโรงเรียนอยู่ในความสนับสนุนของมูลนิธิธรรมิกชนเพื่อคนตาบอดในประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ ซึ่งมูลนิธิมีความพร้อมด้านงบประมาณ ด้านบุคลากร บุคลากรมีความรู้และประสบการณ์สูง ถึงแม้ว่าโรงเรียนเริ่มจัดตั้งมาประมาณ 4 ปี แต่โรงเรียนมีความเข้มแข็งสามารถช่วยเหลือเด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็นได้อย่างมีประสิทธิภาพ และยังสามารรถให้ความช่วยเหลือโรงเรียนจัดการเรียนร่วม และหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องอีกด้วย

5. โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม ผลการศึกษา พบว่า ในเชิงปริมาณ มีจำนวนโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมเป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ แต่ในเชิงคุณภาพยังมีปัญหาหลายประการทำให้ผลการดำเนินงานของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมไม่บรรลุวัตถุประสงค์เท่าที่ควร เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้รับการพัฒนาไม่เต็มศักยภาพเนื่องจากมีปัญหามากหลายประการ ทั้งปัญหาด้านการบริหารจัดการ ด้านครูและบุคลากรทางการศึกษา ด้านนักเรียน และผู้ปกครอง

สรุปผลการวิจัยพบว่าในเชิงปริมาณ หน่วยงานทางการศึกษาทั้งหมดสามารถให้บริการทางการศึกษาแก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้อย่างทั่วถึง เด็กที่มีความต้องการพิเศษและผู้ปกครองสามารถเข้า

ถึงบริการทางการศึกษาและบริการอื่น ๆ อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้รับการศึกษาเพิ่มขึ้นปีละมากกว่าร้อยละ 15 แต่ในเชิงคุณภาพพบว่า หลายหน่วยงานยังมีปัญหาในการปฏิบัติงาน โดยเฉพาะโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ให้บริการทางการศึกษาแก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษในจำนวนมาก แต่มีโรงเรียนส่วนหนึ่งที่ทำให้บริการทางการศึกษา และการช่วยเหลือเด็กยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร โรงเรียนขาดแคลนในหลาย ๆ ด้าน ทั้งด้านบุคลากร อาคารสถานที่ สื่อ วัสดุอุปกรณ์ รวมทั้งขาดเจตคติที่ดีของผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการเรียนร่วม ขาดการวิจัยเพื่อพัฒนาองค์ความรู้ทางการศึกษาพิเศษ และที่สำคัญคือโรงเรียนไม่มีแผน หรือรูปแบบการบริหาร เช่น รูปแบบการบริหารโครงสร้างซึ่งมาใช้ในการบริหารจัดการเรียนร่วมอย่างจริงจัง ดังนั้นเพื่อให้การให้บริการทางการศึกษาแก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษมีประสิทธิภาพ เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ ช่วยเหลือตัวเองได้ และสามารถใช้ชีวิตอยู่ร่วมในสังคมอย่างมีความสุข ทุกฝ่ายจะต้องให้ความสำคัญของการจัดการศึกษาพิเศษ ร่วมมือกันในการพัฒนากระบวนการเรียนการสอน และการบริหารจัดการโรงเรียนเรียนร่วมให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพที่กำหนดไว้

คำสำคัญ : แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ พ.ศ. 2545-2549 กฎหมายส่งเสริมและช่วยเหลือคนพิการ การให้บริการทางการศึกษา

Abstract

This research examines a study on the Development Plan for the quality of life of the people with disabilities (2002-2006) and other Acts promoting and supporting of educational services for people with disabilities in Songkhla, Phattalung and Satun provinces. The educational service study emphasized on people with disabilities from the Development of Special Educational Plan under the National Plan on the development of people with disabilities. The focus is on the educational institutions which have responsibilities indicated in the Development of the Special Educational Plan. The study aims to:

1. Study on the Development Plan for the quality of life of the people with disabilities (2002-2006) and other Legislatures that promoting and supporting on the educational services for people with disabilities in Songkhla, Phattalung and Satun provinces.
2. Study the problems and suggestions on the Development Plan for the quality of life of the people with disabilities (2002-2006) and other Legislatures that promoting and supporting on the educational services for people with disabilities in Songkhla, Phattalung and Satun provinces.

The samples in Songkhla, Phattalung and Satun provinces were 5 representatives from Educational Service Area Office, 3 representatives from Special Education Center of Region and Province, 2 representatives from special education schools, 20 representatives from schools (level 1-12) that operate integrated education and 1 representative from a private organization.

The instrument was an In-depth interview with questions regarding their duties. There was a provision to include some free response ideas. Many informants gave suggestions in the free response section.

The results indicated that the providing education services of relevant units to people with disabilities in Songkhla, Phatthalung and Satun Province were not following the plan both quantitatively and qualitatively. It can be concluded that these factors are influenced upon the successful, unreadiness of units, lack of supervision and follow up and evaluation from the Office of the basic Education Commission. Moreover, since 1997, Thailand has faced an economic problem which brought to budget problem in developing special education in many factors such as personnel, buildings and equipments. However, additional research is required if we look at the service receivers' perception. We can pay attention to the other side of perceptions. Certainly, the results of this study seem to warrant further quantitative and perhaps qualitative research in this area. It may be that such additional research will shed new light in a field of inquiry that has been substantially understood.

Keywords : Legislatures that Promoting and Supporting for People with Disabilities, Educational Services

บทนำ

ในอดีตคนพิการมักถูกละเลย ถูกทอดทิ้ง ต้องเผชิญกับปัญหาและความต้องการในด้านบริการต่าง ๆ ทั้งการให้บริการทางการแพทย์ ทางการศึกษา การประกอบอาชีพ และทางสังคม แต่ปัจจุบันหลังจากออกพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 เพื่อช่วยเหลือและคุ้มครองสิทธิคนพิการในประเทศไทยขึ้น ซึ่งได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษ เล่มที่ 108 ตอนที่ 205 วันที่ 25 พฤศจิกายน พ.ศ. 2534 พระราชบัญญัติดังกล่าวมีเจตนารมณ์ในการส่งเสริมคนพิการให้สามารถพึ่งตนเองเป็นที่ยอมรับของสังคม และได้รับโอกาสให้เข้าร่วมกิจกรรมของสังคมได้อย่างเท่าเทียมกับคนทั่วไป ต่อมาหลังจากที่ได้ออกพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 แล้วได้มีการออกกฎกระทรวง และประกาศที่ออกตามพระราชบัญญัตินี้ นอกจากนั้นยังมีกฎหมายอื่นที่ได้บัญญัติเกี่ยวกับคนพิการ หรือออกมาเพื่อส่งเสริม และช่วยเหลือคนพิการที่สำคัญ เช่น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 55 บัญญัติไว้ว่า บุคคลซึ่งพิการหรือทุพพลภาพมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะ และความช่วยเหลืออื่นจากรัฐ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ และมาตรา 80 รัฐต้องคุ้มครอง และพัฒนาเด็ก และเยาวชน ส่งเสริมความเสมอภาคของหญิง และชาย เสริมสร้างและพัฒนาความเป็นปึกแผ่นของครอบครัว และความเข้มแข็งของชุมชน รัฐต้องสงเคราะห์คนชรา ผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ และผู้ด้อยโอกาส ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี และพึ่งตนเองได้ แผนการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการแห่งชาติ พ.ศ. 2540-2544 ซึ่งเป็นแผนที่เน้นการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการแพทย์ ด้านการศึกษา ด้านอาชีพการงาน และด้านสังคม พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545 มาตรา 10 มีสาระสำคัญ คือ การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการ หรือทุพพลภาพหรือบุคคลซึ่งไม่อาจพึ่งตนเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแล หรือ ด้อยโอกาส ต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ โดยให้จัดตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง และการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความสามารถพิเศษด้วยรูปแบบที่เหมาะสมโดยคำนึงถึงความสามารถของบุคคลนั้น และมาตรา 11 บัญญัติว่า บิดา มารดา หรือผู้ปกครองมีหน้าที่จัดให้บุตรหรือบุคคลซึ่งอยู่ในความดูแลให้ได้รับการศึกษาภาคบังคับตามมาตรา 17 และตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนให้ได้รับการศึกษานอกเหนือจากการศึกษาภาคบังคับตามความพร้อมของครอบครัว

ต่อมาในปี พ.ศ. 2545 ได้มีการประกาศใช้ แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ พ.ศ. 2545-2549 มีลักษณะเป็นแผนบูรณาการงานด้านต่างๆ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแบบองค์รวมได้กำหนดแนวทางเกี่ยวกับการฝึกอาชีพและการทำงาน โดยการพัฒนากระบวนการบริการแนะแนวอาชีพ การศึกษาอาชีพ และบริการจัดหางาน ส่งเสริมโอกาสในการมีงานทำทั้งในสถานประกอบการภาคเอกชน และหน่วยงานภาครัฐหรือรัฐวิสาหกิจ การประกอบอาชีพอิสระ การพัฒนาทักษะด้านการบริหารจัดการ ตลอดจนจัดให้มีมาตรการคุ้มครองสวัสดิการแรงงานคนพิการ รวมทั้งการเสริมสร้างความปลอดภัยในการทำงาน ประกอบด้วย 15 มาตรการ โดยมีมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาของคนพิการ ดังนี้

1. ปรับหลักสูตรการเรียนการสอนในการศึกษาระดับพื้นฐานทั้งในระบบและนอกระบบให้มีเนื้อหาด้านวิชาชีพ โดยเน้นการปูพื้นฐานด้านอาชีพให้คนพิการมีความเข้าใจและสามารถตัดสินใจเลือกอาชีพที่ต้องการได้ด้วยตนเอง

2. พัฒนาแนวทางการทดสอบ การประเมินความถนัดทางอาชีพ และการเตรียมความพร้อมในการทำงาน ให้เหมาะสมกับคนพิการแต่ละประเภท

3. จัดให้มีการพัฒนาครูผู้สอนวิชาชีพและบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการให้บริการด้านอาชีพ ให้มีความรู้ความสามารถในวิชาชีพมากยิ่งขึ้น รวมทั้งเสริมสร้างความก้าวหน้าในการทำงานให้แก่ครูผู้สอนวิชาชีพ และบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการให้บริการด้านอาชีพ

4. จัดให้มีการพัฒนาหลักสูตร และกระบวนการเรียนการสอนวิชาชีพโดยเน้นทักษะทางอาชีพที่สอดคล้องกับศักยภาพของคนพิการแต่ละประเภท เน้นคุณธรรม จริยธรรมและทักษะการดำรงชีวิตที่เหมาะสม มีการเทียบโอนหน่วยกิตหรือผลการเรียนระหว่างสถาบันการศึกษาในทุกระดับการศึกษา

5. เปิดโอกาสให้คนพิการได้รับการศึกษาด้านอาชีพจากทุกหน่วยงานภาครัฐที่ให้บริการด้านอาชีพ รวมทั้งบริการจากหน่วยงานภาคเอกชนอื่น ๆ อย่างกว้างขวาง และสนับสนุนให้สถานประกอบการรับคนพิการทุกประเภทเข้าฝึกทักษะในการประกอบอาชีพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับบุคคลที่บกพร่องทางสติปัญญา ทางจิตใจ หรือพฤติกรรม

หลังจากประกาศใช้แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ พ.ศ. 2545-2549 แล้ว ต่อมาได้มีการออกประกาศ และกฎกระทรวงเพื่อส่งเสริมและช่วยเหลือคนพิการหรือบุคคลที่มีความต้องการพิเศษด้านการให้บริการทางการศึกษาอีกหลายฉบับ เช่น

1. ประกาศคณะกรรมการพิจารณาให้คนพิการได้รับสิทธิช่วยเหลือทางการศึกษา เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการ การรับรองบุคคลของสถานศึกษาว่าเป็นคนพิการ พ.ศ. 2548

2. ประเภทของคนพิการแนบท้ายประกาศคณะกรรมการพิจารณาให้คนพิการได้รับสิทธิช่วยเหลือทางการศึกษา เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการการรับรองบุคคลของสถานศึกษาว่าเป็นคนพิการ พ.ศ. 2548

3. กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีการจัดสรรงบประมาณทางการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2545

4. กฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการให้คนพิการมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา พ.ศ. 2550

จากแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ พ.ศ. 2545-2549 และกฎหมายอื่นที่ได้บัญญัติเกี่ยวกับคนพิการ ที่ออกมาเพื่อส่งเสริมและช่วยเหลือคนพิการตั้งที่กล่าวแล้ว หน่วยงานต่าง ๆ ที่มีหน้าที่รับผิดชอบการส่งเสริมและช่วยเหลือคนพิการในด้านต่าง ๆ ได้เริ่มดำเนินการส่งเสริมและให้ความช่วยเหลือแก่คนพิการตามภารกิจของหน่วยงานที่ได้รับผิดชอบตามกฎหมาย โดยเฉพาะหน่วยงานที่ให้บริการทางการศึกษาแก่คนพิการได้จัดทำแผนการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการ มุ่งเน้นการพัฒนาความสามารถคนพิการให้เต็มศักยภาพของแต่ละบุคคล โดยการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม (Early Intervention Services) ตั้งแต่แรกเกิดหรือแรกพบความพิการ ให้การศึกษาอบรมให้รู้จักสิทธิและหน้าที่ในฐานะพลเมืองดี มีอาชีพ มีงานทำ สามารถดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีเกียรติ มีศักดิ์ศรีเท่าเทียมกับผู้อื่นในสังคม ช่วยเหลือตนเอง และมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ (เบญญา ชลธารันนท์, 2545, น.17) ในส่วนของมหาวิทยาลัยราชภัฏ ได้จัดตั้งศูนย์การศึกษาพิเศษของมหาวิทยาลัยราชภัฏ ซึ่งเป็นหน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นเพื่อให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มแก่เด็กที่มีความบกพร่องประเภทต่าง ๆ โดยเริ่มจัดตั้งขึ้นเป็นครั้งแรกที่วิทยาลัยครูสวนดุสิต เมื่อปี พ.ศ. 2533 ต่อมาศูนย์นี้ได้เปลี่ยนเป็นศูนย์การศึกษาพิเศษ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต และเพิ่มการให้บริการเด็กพิเศษทุกประเภทนอกจากนี้ศูนย์การศึกษาพิเศษในมหาวิทยาลัยราชภัฏ อีก 5 แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา และมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ปัจจุบันได้ขยายไปอีกหลายแห่งทุกภูมิภาค

ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นอาจารย์ประจำศูนย์การศึกษาพิเศษ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา มีความสนใจที่จะศึกษาผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติพ.ศ. 2545-2549 และกฎหมายอื่นที่ออกมาเพื่อส่งเสริมและช่วยเหลือคนพิการหรือบุคคลที่มีความต้องการพิเศษ ด้านการให้บริการทางการศึกษาแก่บุคคลที่มีความต้องการพิเศษ ในจังหวัดสงขลา พัทลุง และสตูล ซึ่งเป็นพื้นที่รับผิดชอบของศูนย์การศึกษาพิเศษ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้ประกอบการเรียน การสอน พัฒนางานวิจัย และเสนอแนะแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อปรับปรุง และพัฒนาการให้บริการทางการศึกษาแก่บุคคลที่มีความต้องการพิเศษต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ พ.ศ. 2545-2549 และกฎหมายอื่นที่ออกมาเพื่อส่งเสริมและช่วยเหลือคนพิการหรือบุคคลที่มีความต้องการพิเศษด้านการให้บริการทางการศึกษาของหน่วยงานที่ให้บริการทางการศึกษาแก่บุคคลที่มีความต้องการพิเศษในจังหวัดสงขลา พัทลุง และสตูล
2. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะการดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ พ.ศ. 2545-2549 และกฎหมายอื่นที่ออกมาเพื่อส่งเสริมและช่วยเหลือคนพิการหรือบุคคลที่มีความต้องการพิเศษ ด้านการให้บริการทางการศึกษาของหน่วยงานที่ให้บริการทางการศึกษาแก่บุคคลที่มีความต้องการพิเศษในจังหวัดสงขลา พัทลุง และสตูล

วิธีการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ

- 1) ผู้บริหาร หรือผู้รับผิดชอบการจัดการศึกษาของคนพิการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาระยะ 1 คน รวมจำนวน 5 คน ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลาเขต 1-3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสตูล
- 2) ผู้บริหาร หรือผู้รับผิดชอบการจัดการศึกษาของคนพิการของศูนย์การศึกษาพิเศษ ศูนย์ละ 1 คน ได้แก่ ศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา 3 สงขลา ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดพัทลุง และศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดสตูล รวมจำนวน 3 คน
- 3) ผู้บริหาร หรือผู้รับผิดชอบการจัดการศึกษาของคนพิการของโรงเรียนเฉพาะความพิการ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนละ 1 คน ได้แก่ โรงเรียนสงขลาพัฒนาปัญญา และโรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดสงขลา รวมจำนวน 2 คน
- 4) ผู้บริหาร หรือผู้รับผิดชอบการจัดการศึกษาของคนพิการของโรงเรียนเฉพาะความพิการ สังกัดองค์กรเอกชน ที่ให้บริการทางการศึกษาแก่บุคคลที่มีความต้องการพิเศษ ได้แก่ โรงเรียนการศึกษาคนตาบอดธรรมสาภลหาดใหญ่ จำนวน 1 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ประกอบด้วย

- 5) ผู้บริหารหรือผู้รับผิดชอบการจัดการศึกษาของคนพิการของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลาเขต 1 จำนวน 37 แห่ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลาเขต 2 จำนวน 37 แห่ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลาเขต 3 จำนวน 34 แห่ง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง จำนวน 48 แห่ง และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสตูล จำนวน 37 แห่ง รวมทั้งสิ้น 193 แห่ง กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง 10% ของประชากร ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 19 แห่ง หารัดส่วนจำนวนกลุ่มตัวอย่าง แต่ละเขตพื้นที่การศึกษาได้ดังนี้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลาเขต 1 จำนวน 4 แห่ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลาเขต 2 จำนวน 4 แห่ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลาเขต 3 จำนวน 3 แห่ง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง จำนวน 4 แห่ง และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสตูล จำนวน 4 แห่ง รวมจำนวน 19 แห่ง

สุ่มตัวอย่างมาศึกษาวิธีการสุ่มอย่างง่าย โดยการจับฉลาก รวมจำนวนประชากร 11 คน กลุ่มตัวอย่าง 19 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 30 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยอาศัยแนวคิดจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง มี 5 ชุด ได้แก่

ชุดที่ 1 แบบสัมภาษณ์ผู้บริหารหรือผู้รับผิดชอบงานการศึกษาของคนพิการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาระยะ 1 คน รวมจำนวนแบบสัมภาษณ์ 5 ชุด

ชุดที่ 2 แบบสัมภาษณ์ผู้บริหารหรือผู้รับผิดชอบงานการศึกษาของคนพิการของศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา และศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด ศูนย์ละ 1 คน รวมจำนวนแบบสัมภาษณ์ 3 ชุด

ชุดที่ 3 แบบสัมภาษณ์ผู้บริหาร หรือผู้รับผิดชอบการจัดการศึกษาของโรงเรียนเฉพาะความพิการสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนละ 1 คน รวมจำนวนแบบสัมภาษณ์ 2 ชุด

ชุดที่ 4 แบบสัมภาษณ์ผู้บริหารหรือผู้รับผิดชอบงานการศึกษาของคนพิการของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม โรงเรียนละ 1 คน รวมจำนวนแบบสัมภาษณ์ 19 ชุด

ชุดที่ 5 แบบสัมภาษณ์ผู้บริหารหรือผู้รับผิดชอบงานการศึกษาของโรงเรียนเฉพาะความพิการสังกัดองค์กรเอกชน จำนวน 1 ชุด

3. วิธีดำเนินการรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้จัดส่งแบบสัมภาษณ์ไปยังผู้บริหารของหน่วยงานที่กลุ่มตัวอย่างสังกัด พร้อมทั้งประสานงานกับผู้ที่ได้รับมอบหมายจากผู้บริหารหน่วยงานในการให้ข้อมูลและนัดหมายวันเวลาที่สัมภาษณ์ โดยใช้หน่วยงานกลุ่มตัวอย่างเป็นสถานที่ในการสัมภาษณ์ แล้วนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มตัวอย่างตามชุดแบบสัมภาษณ์ จัดกลุ่มตามประเด็นย่อย หาความถี่ ตามชุดแบบสัมภาษณ์แต่ละชุด วิเคราะห์ข้อมูลโดยการตีความสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย ที่ได้จากการสัมภาษณ์ที่ได้จัดบันทึกไว้ และแปลผลที่ค้นพบ และนำมาสังเคราะห์ในภาพรวมตามกรอบที่กำหนดไว้ พร้อมทั้งนำข้อคิดเห็นต่าง ๆ ของแต่ละประเด็นมาสังเคราะห์แล้วนำเสนอแบบบรรยาย

ผลการวิจัยและวิจารณ์

1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

จากผลการศึกษาพบว่าสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาซึ่งเป็นหน่วยงานที่ส่งเสริมสนับสนุนโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในด้านการให้บริการทางการศึกษาแก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษในรูปแบบการจัดการเรียนร่วม ซึ่งโรงเรียนเห็นความสำคัญของการจัดการเรียนร่วมได้ดำเนินงานมาบ้างในบางโรงเรียน และดำเนินการตามนโยบายตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542 ซึ่งเป็นปีที่ทางกระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศให้เป็นปีการศึกษาสำหรับคนพิการ จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2547 กระทรวงศึกษาธิการได้จัดทำโครงการโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมอย่างเป็นทางการเป็นรูปแบบชัดเจนขึ้น โดยกำหนดบทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ได้แก่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา โรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการแกนนำจัดการเรียนร่วม และคณะกรรมการสถานศึกษา เป็นต้น

จากการดำเนินงานที่ผ่านมาพบว่าในเชิงปริมาณสามารถดำเนินงานได้บรรลุวัตถุประสงค์ มีจำนวนโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมครบตามเป้าหมาย แต่ในเชิงคุณภาพยังมีปัญหาหลายประการทำให้ผลการดำเนินงานของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมไม่บรรลุวัตถุประสงค์เท่าที่ควร เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้รับการพัฒนาไม่เต็มศักยภาพเนื่องจากมีปัญหาในการดำเนินงานในหลายระดับ ในส่วนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานั้น พบว่ามีปัญหาบางประการโดยเฉพาะในช่วงเริ่มต้นแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ พ.ศ. 2545-2549 ซึ่งเป็นช่วงรอยต่อของการเปลี่ยนถ่ายโครงสร้างงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ทำให้ปัจจุบันงานส่งเสริมการจัดการเรียนร่วมยังไม่มีโครงสร้างที่ชัดเจน บางเขตพื้นที่อยู่ในความรับผิดชอบของกลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา บางเขตพื้นที่อยู่ในความรับผิดชอบของกลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา หรือ กลุ่มนโยบายและแผน ทำให้มีปัญหาในการประสานงานการจัดการเรียนร่วมของโรงเรียนในเขตพื้นที่ที่รับผิดชอบ รวมทั้งระบบข้อมูลสารสนเทศและความต่อเนื่องของแผนงานโครงการ เป็นต้น อย่างไรก็ตามการทำให้การเรียนร่วมเป็นรูปแบบการจัดการศึกษาให้แก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษที่เหมาะสม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจึงควรส่งเสริมให้การจัดการเรียนร่วมในโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานมีคุณภาพมาตรฐานมากยิ่งขึ้น ดังนี้

- 1) สร้างความเข้าใจและเจตคติที่ดีในการจัดการเรียนร่วมให้แก่บุคลากรทุกฝ่ายของสถานศึกษา
- 2) พัฒนาบุคลากรของโรงเรียนเรียนร่วมให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอน และการช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษให้ตรงตามความต้องการจำเป็น
- 3) ส่งเสริมสนับสนุนโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมให้บริหารจัดการโรงเรียนเรียนร่วมตามโครงสร้างซีทีอย่างมีประสิทธิภาพ
- 4) นิเทศการจัดการเรียนรู้สำหรับนักเรียนเรียนร่วมให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน รวมทั้งนำผลการนิเทศไปใช้ในกระบวนการวิจัย พัฒนาการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับนักเรียนเป็นรายบุคคล จัดให้มีแผนงาน กิจกรรม โครงการสนับสนุนผู้เรียนเรียนร่วมให้ครบกระบวนการ นอกจากนี้ควรมีมาตรการจูงใจหรือส่งเสริมให้ผู้บริหาร ครู และบุคลากรของโรงเรียนเรียนร่วมเห็นความจำเป็น และความสำคัญของการจัดการเรียนร่วม เพื่อจะได้ให้การช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษในด้านต่าง ๆ อย่างถูกต้อง เหมาะสม ทำให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษสามารถเรียนร่วมกับเด็กปกติได้อย่างมีความสุข และได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ

2. ศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา และศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด

ผลการศึกษาพบว่าศูนย์การศึกษาพิเศษเป็นหน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นสถานศึกษาที่จัดการเรียนการสอนเพื่อช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษในระยะแรกเริ่ม และทำหน้าที่เป็นหน่วยงานที่ส่งเสริมสนับสนุนให้บริการทางการศึกษาด้านต่าง ๆ แก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษทั้งในและนอกสถานศึกษา การพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาพิเศษ การนิเทศติดตามประเมินผล และการวิจัยทางด้านการศึกษาพิเศษ เป็นต้น

จากการศึกษาผลการดำเนินงานที่ผ่านมาพบว่าการทำงานของศูนย์การศึกษาพิเศษทั้ง 3 ศูนย์ ดำเนินงานตามกรอบภารกิจ สามารถให้บริการทางการศึกษาแก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษอย่างมีประสิทธิภาพ ในส่วนของปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของศูนย์การศึกษาพิเศษที่สำคัญ ได้แก่

บทบาทหน้าที่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และศูนย์การศึกษาพิเศษในบางลักษณะงานมีความซ้ำซ้อนกัน ปัญหาบุคลากรไม่เพียงพอกับภาระงาน มีภาระงานประจำมาก ทำให้ภารกิจที่เกี่ยวกับการศึกษาพิเศษยังไม่บรรลุวัตถุประสงค์เท่าที่ควร เช่น ระบบข้อมูลสารสนเทศที่สมบูรณ์และเป็นปัจจุบัน ที่สามารถเข้าถึงได้ และผลงานการวิจัยทางการศึกษาพิเศษที่มีน้อย มีข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาดังนี้

1) ควรกำหนดบทบาท หน้าที่ ภาระงานระหว่างศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาให้ชัดเจน เพื่อครอบคลุมภาระงานและลดปัญหางานซ้ำซ้อน ในการส่งเสริมและช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

2) เพิ่มอัตราครูและบุคลากรทางการศึกษาให้แก่ศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา และศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดให้เพียงพอต่อภาระงานที่เพิ่มมากขึ้น เพื่อให้คุณภาพของการส่งเสริมช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษทั้งในและนอกสถานศึกษาดีขึ้น

3) ควรจัดอบรมหรือประชุมสัมมนาผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ และมีเจตคติที่ดีต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เพื่อให้เห็นความสำคัญในการส่งเสริมช่วยเหลือ และดูแลเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียน

4) ศูนย์การศึกษาพิเศษควรเป็นหน่วยงานอิสระ จะทำให้การส่งเสริมช่วยเหลือได้ครอบคลุมสถานศึกษาทั้งของภาครัฐ และภาคเอกชน รวมทั้งสถานศึกษาที่สังกัดสำนักงานเทศบาล ศูนย์การศึกษาพิเศษควรดูแลเด็กที่มีความต้องการพิเศษทั้งการศึกษาในระบบ นอกโรงเรียน และตามอัยาศัย ตั้งแต่เกิดจนถึงตลอดชีวิตและในทุกระดับการศึกษา

5) ควรมีกลุ่มงานของศูนย์การศึกษาพิเศษ ที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการวิจัยโดยตรง และจัดสรรอัตราเพื่อบรรจุบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถทางการวิจัย และจัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุนการวิจัยในด้านการทำวิจัยทางการศึกษาพิเศษ ทางด้านการพัฒนาหลักสูตร รูปแบบการศึกษา สื่อ สิ่งอำนวยความสะดวก และอุปกรณ์สำหรับคนพิการ

3. โรงเรียนเฉพาะความพิการ

ผลการศึกษาพบว่าโรงเรียนเฉพาะความพิการทั้ง 2 โรงเรียน คือ โรงเรียนสงขลาพัฒนาปัญญา และโรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดสงขลา จัดตั้งขึ้นเพื่อให้การช่วยเหลือทางการศึกษาแก่เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา และทางการได้ยินตามลำดับ จากช่วงระยะเวลาที่ผ่านมาตั้งแต่มีพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พุทธศักราช 2534 แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ กฎกระทรวง และกฎหมายอื่นที่ออกตามมา ซึ่งกฎหมายเหล่านี้ได้กำหนดมาตรการและวิธีการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการทั้ง 4 ด้าน โดยเฉพาะทางการศึกษานั้น โรงเรียนเฉพาะความพิการได้รับการพัฒนาให้มีความพร้อมในการให้บริการทางการศึกษาอย่างเต็มที่ ทำให้โรงเรียนสงขลาพัฒนาปัญญา และโรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดสงขลา มีความพร้อมในทุกด้าน ทั้งด้านอาคารสถานที่ ครู และบุคลากรทางการศึกษา วัสดุ ครุภัณฑ์ สื่อ และอุปกรณ์การเรียนการสอน นอกจากนี้ โรงเรียนยังเป็นแหล่งศึกษาดูงาน และเป็นแหล่งฝึกประสบการณ์ของนักศึกษา

4. โรงเรียนเฉพาะความพิการสังกัดองค์กรเอกชน

จากการศึกษาผลการดำเนินงานในด้านการให้บริการทางการศึกษาแก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษของโรงเรียนการศึกษาคนตาบอดธรรมสาทลหาดใหญ่ พบว่าโรงเรียนมีความพร้อมสูงในการให้บริการทางการศึกษาแก่เด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็น เนื่องจากโรงเรียนนี้เป็นสาขาที่ 7 ของมูลนิธิธรรมิกชนเพื่อคนตาบอดในประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ ซึ่งเป็นมูลนิธิช่วยคนตาบอดที่ตั้งขึ้นมาหลายปี มีบุคลากรที่มีความรู้และประสบการณ์สูง ประกอบกับมูลนิธิมีความพร้อม ได้รับการสนับสนุนจากหลายฝ่าย ถึงแม้โรงเรียนเพิ่งจัดตั้งมาประมาณ 4 ปี แต่มีความเข้มแข็งสามารถช่วยเหลือเด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็นได้อย่างมีประสิทธิภาพ และยังสามารถให้ความช่วยเหลือโรงเรียนจัดการเรียนร่วม และหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งเป็นแหล่งศึกษาดูงาน และเป็นแหล่งฝึกประสบการณ์ของนักศึกษาอีกด้วย

5. โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม

จากการศึกษาผลการดำเนินงานการให้บริการทางการศึกษาแก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม พบว่า ในเชิงปริมาณ มีจำนวนโรงเรียนเข้าร่วมโครงการโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมเป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ แต่ในเชิงคุณภาพยังมีปัญหาหลายประการทำให้ผลการดำเนินงานของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมไม่บรรลุวัตถุประสงค์เท่าที่ควร เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้รับการพัฒนาไม่เต็มศักยภาพเนื่องจากมีปัญหาในการดำเนินงานในหลายระดับ ในส่วนของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมเองนั้น พบว่ามีปัญหาหลายประการ ทั้งปัญหาด้านการบริหารจัดการ ด้านครูและบุคลากรทางการศึกษา ด้านนักเรียน และผู้ปกครอง ซึ่งปัญหาทุกอย่างส่งผลกระทบต่อคุณภาพของการให้บริการทางการศึกษา และผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้นแก่นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษโดยตรง ซึ่งมีข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาดังนี้

1) ด้านการบริหารจัดการโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม จะต้องกำหนดกรอบวิสัยทัศน์และแผนยุทธศาสตร์การดำเนินงานพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน โดยการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่าย และโรงเรียนจะต้องนำวิธีการบริหารจัดการเรียนร่วมตามโครงสร้างซีทมาใช้ในการบริหารอย่างจริงจัง

2) ต้นสังกัดต้องบรรจุครูหรือจ้างบุคลากรทางการศึกษาพิเศษเพื่อประสิทธิภาพในการเรียนการสอนและบรรจุหรือจ้างครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีจำนวนครบตามเกณฑ์ รวมทั้งจัดอบรมประชุมสัมมนาเพื่อพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนเพื่อให้เกิดการจัดการเรียนการสอน และการให้บริการอื่น ๆ แก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งจัดอบรมประชุมสัมมนาให้ครูและบุคลากรของโรงเรียนทุกคนเพื่อสร้างความตระหนัก และมีเจตคติที่ดีต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

3) ควรกำหนดเป็นกฎหมายหรือข้อบังคับเกี่ยวกับบุคลากรของโรงเรียนที่จัดการเรียนร่วม เช่น ให้โรงเรียนขนาดใหญ่ หรือโรงเรียนระดับอำเภอ และมีนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมเกิน 30 คน ให้มีการบรรจุครูการศึกษาพิเศษประจำ 1 คน เพราะจะได้พัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษได้ดีขึ้น

- 4) ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาทำวิจัยในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เพื่อพัฒนาองค์ความรู้ทางการศึกษาพิเศษ
- 5) จัดอบรมให้ผู้ปกครองเพื่อสร้างความเข้าใจ สร้างความตระหนัก และการยอมรับพร้อมทั้งให้คำแนะนำ ความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องในการดูแลเด็กที่มีความต้องการพิเศษ รวมทั้งเผยแพร่ให้ความรู้แก่ผู้ปกครองโดยผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น ทางวิทยุโทรทัศน์ เว็บไซต์ เอกสารเผยแพร่ เป็นต้น
- 6) ต้นสังกัดควรนิเทศติดตามประเมินผลการเรียนการสอนโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ เพื่อประโยชน์ต่อการเรียนการสอนของนักเรียนอย่างแท้จริง
- 7) ควรเพิ่มงบประมาณให้แก่โรงเรียน ที่จัดการเรียนร่วมเพิ่มเติมเป็นกรณีพิเศษ เพื่อใช้ในการจัดซื้อ จัดหาสื่ออุปกรณ์การเรียนการสอน สื่อคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ปรับปรุงสภาพแวดล้อม การฝึกอบรม สัมมนา การวิจัย เป็นต้น
- 8) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรประสานงานขอความร่วมมือกับโรงพยาบาลกำหนดปฏิทินการปฏิบัติงานของหน่วยแพทย์เคลื่อนที่ ในการออกตรวจสุขภาพเด็กในแต่ละโรงเรียนในเขตพื้นที่รับผิดชอบ เพื่ออำนวยความสะดวกด้านการคัดกรองวินิจฉัย การวัดระดับสติปัญญา อันจะเป็นการบริการที่ต่อเนื่องไปยังบริการด้านการศึกษา

สรุป

การศึกษาผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ พ.ศ. 2545-2549 และกฎหมายอื่นที่ออกมาเพื่อส่งเสริมและช่วยเหลือคนพิการหรือบุคคลที่มีความต้องการพิเศษ ด้านการให้บริการทางการศึกษาของหน่วยงานที่ให้บริการทางการศึกษาแก่บุคคลที่มีความต้องการพิเศษในจังหวัดสงขลา พัทลุง และสตูล ได้แก่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลาเขต 1-3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษสตูล ศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา 3 จังหวัดสงขลา ศูนย์การศึกษาพิเศษจังหวัดพัทลุง และ ศูนย์การศึกษาพิเศษจังหวัดสตูล โรงเรียนสงขลาพัฒนาปัญญา โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดสงขลา โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม และโรงเรียนการศึกษาคนตาบอดธรรมสาทลหาดใหญ่ จากการศึกษาพบว่าในเชิงปริมาณหน่วยงานทางการศึกษาทั้งหมดสามารถให้บริการทางการศึกษาแก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้อย่างทั่วถึง เด็กที่มีความต้องการพิเศษและผู้ปกครองสามารถเข้าถึงการศึกษาและบริการอื่น ๆ อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้รับการศึกษาเพิ่มขึ้นปีละมากกว่า 15% แต่ในเชิงคุณภาพพบว่า หลายหน่วยงานยังมีปัญหาอยู่ โดยเฉพาะโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมซึ่งเป็นหน่วยงานหลักที่ให้บริการทางการศึกษาแก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษในจำนวนมาก แต่มีโรงเรียนส่วนหนึ่งที่การให้บริการทางการศึกษา และการช่วยเหลือเด็กยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร โรงเรียนยังขาดแคลนในหลาย ๆ ด้าน ทั้งด้านบุคลากร อาคารสถานที่ สื่อ วัสดุอุปกรณ์ เจตคติที่ดีของผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการเรียนร่วม ขาดการวิจัยเพื่อพัฒนาองค์ความรู้ทางการศึกษาพิเศษ และที่สำคัญคือโรงเรียนไม่ได้นำการบริหารจัดการเรียนร่วมตามโครงสร้างขึ้นมาใช้อย่างจริงจัง ดังนั้นเพื่อให้การให้บริการทางการศึกษาแก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษมีประสิทธิภาพ เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ ช่วยเหลือตัวเองได้ และสามารถใช้ชีวิตอยู่ร่วมในสังคมอย่างมีความสุข ทุกฝ่ายจะต้องเห็นความสำคัญของการจัดการศึกษาพิเศษ ร่วมกันพัฒนา

กระบวนการเรียนการสอน และการบริหารจัดการโรงเรียนเรียนร่วมให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน
คุณภาพที่กำหนดไว้

เอกสารอ้างอิง

เบญจา ชลธารินทร์. (2545). ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการศึกษาแบบเรียนรวม. ในสำนักพัฒนาการ
ฝึกหัดครูสำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ (บก.), เอกสารการสอน รายวิชาการศึกษาแบบเรียน
รวม (พิมพ์ครั้งที่ 3) (หน้า 1-33). กรุงเทพฯ: สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ.

